

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Десислава Иванова Ванкова, дмн

за представения дисертационен труд

**„Детска смъртност в България –
здравно-политически и културно-исторически аспекти“
от Надежда Михайлова-Георгиева**

докторант в самостоятелна форма на обучение по докторска програма,
специалност **„Управление на общественото здраве“** (зачислена със
заповед №109-567/11.12.2018 г.), професионално направление 7.4
„Обществено здраве“, област на висшето образование 7. Здравеопазване
и спорт

Научен ръководител: проф. д-р Клара Докова, дм

Настоящото становище представям в качеството си на член на Научното жури, назначено със Заповед № Р 109-23/29.01.2024 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. Въз основа на Протокол №1 от 08.02.2024г. съм определена да изготвя становище за оценяване на дисертационния труд на Надежда Михайлова-Георгиева - докторант на самостоятелна форма на обучение в катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“, Факултет по обществено здравеопазване, Медицински университет–Варна, с научен ръководител проф. д-р Клара Докова, д.м. Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита от разширен катедрен съвет на катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“ при Медицински университет–Варна (10.01.2024).

Кратки биографични данни за докторанта:

Надежда Михайлова-Георгиева е завършила легендарната Варненска френска гимназия. Висшето ѝ образование е поемало различни полезни посоки, докато намери пристан в успешната защита на Магистратурата по обществено здравеопазване в Медицински университет-Варна (2018г.). Всъщност изследователските интереси към изучаване на здравето и здравните неравенства са генетично предопределени при Надежда Михайлова, като работата по дисертацията „Детска смъртност в България– здравно-политически и културно-исторически аспекти“ е естествено продължение на нейното образование и личностно възпитание. Надежда Михайлова-Георгиева има интересен професионален път, който ѝ дава възможност да погледне към здравето от много страни. В момента Надежда Михайлова-Георгиева е организатор в Катедра „Здравни грижи“ и същевременно хоноруван преподавател към Катедрата по социална медицина и организация на здравеопазването в дисциплините „Въведение в общественото здраве“, „Информационни системи и технологии“ и „Въведение в здравната информатика“. От 2023 г. Надежда Михайлова е студент в магистърската програма „Изкуствен интелект в биомедицината“ към Медицински университет-Варна.

Общо описание на дисертационния труд: Дисертационният труд съдържа 155 страници, структуриран е в четири основни глави, онагледен с 10 таблици и 19 фигури. Приложенията са 6. Библиографската справка включва 218 литературни източника, от които 79 са на кирилица и 139 на латиница.

Актуалност на дисертацията: Актуалността на дисертационната тема „Детска смъртност (ДС) в България – здравно-политически и културно-исторически аспекти“ е безспорна. Индикаторите за детска смъртност са сред най-чувствителните измерители на социалния прогрес. Въпреки големия спад на детската смъртност у нас през последните 100 години, ние сме на последните места по този показател в ЕС. Данните и анализите от дисертацията на здравно-политическите, демографските, социално-икономическите и етно-културалните детерминанти на детската смъртност в България биха могли да бъдат използвани за привличане на европейско внимание за подкрепа на научно-приложни проекти целящи преодоляване на здравните неравенства в ЕС.

Глава първа. Литературният обзор по своята същност представлява собствено оригинално теоретико-историческо изследване, структурирано в десет раздела: 1. Смъртност на децата – исторически поглед; 2. Първи опити за измерване на смъртността при деца. Ретроспективни изчисления на ДС за епохата преди задължителна регистрация на виталните събития; 3. Философия и развитие на концепцията „дете“ и отношение към детското здраве и ДС; 4. Регистрация на живородени и починали деца – нова практика; 5. ДС - показател за социално и здравно благополучие. Динамика на показателя по държави; 6. Борба с детската смъртност – организации, институции, личности; 7. Приносът на медицинската наука за намаляване на ДС; 8. Детерминанти, влияещи върху нивото на детската смъртност; 9. Борбата с детската смъртност в България 1920-1944; 10. Съвременни проучвания на детската смъртност в международен и национален контекст. Използваните литературни източници, са достатъчни като брой и сериозни като качество, представляват научни публикации на български и чуждестранни изследователи и значими национални и международни документи, цитирани според стандартите. Обзорът е интересен и увлекателен, като отразява задълбоченото познание на докторанта по обсъжданите проблеми и познаването на научната терминология. От начина на представяне на литературния обзор е видно умението на докторантката да систематизира и да анализира научна информация, като аргументира убедително актуалността и значимостта на тематичния фокус, както и методологията на научното изследване.

Глава втора. Цел, задачи и хипотези: дефинирани са ясно и конкретно. **Целта** е *„Да се проучи динамиката на детската смъртност в България в здравно-политически контекст за периода 1950-2020 г. и да се оцени ролята на културни и организационни фактори за постигане на благоприятни тенденции.“* **Изследователските задачи** са 5, пряко свързани с постигането на целта, ясно формулирани. Представени са шест **хипотези**, които намират своето потвърждение в Обобщението (дискусия) на финала.

Материал и методи - описани са добросъвестно четирите собствени проучвания.

- **Първо проучване: теоретико-историческо** – за установяване на тенденции в смъртността на децата във връзка с развитие на концепция за детето през различните епохи;
- **Второ проучване:** анализ на детската смъртност в България в европейски контекст - за проследяване тенденциите в ДС, както следва – обща и възрастово-специфична за България в сравнителен аспект с избрани европейски страни за периода 1950-2020 г. и различията между регионите в страната ни (NUTs 2);
- **Трето проучване: структурирано анкетно онлайн проучване** - за оценка на готовността на майките за раждане и грижи за детето в периода до 1 година. Приложен е анкетен метод, с оригинален разработен инструмент с 30 въпроса, четири от които открити (**Error! Reference source not found. 4**);
- **Четвърто проучване: качествено проучване на значението на етно-културните фактори**, проучващо културалната специфика в пренаталното поведение и грижата в ранна детска възраст сред майки от ромски произход (предварително определени са гнезда, населени места или квартали, конкретно Дългопол и варненските квартали Владиславово, Максуда, Аспарухово);

Важно е да се отбележи, че анкетното и качественото проучвания са част от изследователски проект, спечелил финансиране от институционалния Фонд „Наука“ на тема „Детската смъртност в България - източник на нови подходи за оптимизиране на детското здравеопазване“. Проучванията са получили етично разрешение за провеждането им.

Глава трета: Резултати и дискусия. Тази част от дисертацията е прецизно подредена и онагледена в четири раздела, които кореспондират с поставените задачи в дисертационния труд. Всеки един от разделите е изключително добре структуриран, резултатите са представени задълбочено, обсъдени и обобщени. Изложението на резултатите и тяхната дискусия отразяват уменията на Надежда Михайлова да борава с научни данни, да прилага подходящите методи за анализ и да интерпретира задълбочено. В тази част от дисертационния труд заслужава особено внимание по-широката рамка, в която се разглежда детската смъртност. Анализът включва не само класическите показатели, културалния и историческия контекст, но и съвременните граждански движения в контекста на човешките права, на възможностите за равен достъп до здравеопазване.

Глава четвърта: Изводи, Приноси. Тук се синтезират дисертационните изводи в дванадесет пункта, както и основните приноси като теоретико-познавателни и практико-приложни, и методични. Приемам тяхната формулировка, която е подкрепена от солидните резултати и задълбочените анализи в дисертацията. Важно е да се отбележи, че погледът към все още важния проблем ДС е адекватен на ситуацията в 21. век, която включва силно намаление на показателя и същевременно потенциални заплахи за увеличаване сред уязвимите социални групи. Особено внимание заслужава качественото проучване сред ромската общност.

Може да се обобщи, че дисертацията посочва уроците от историята, като същевременно отваря изследователски прозорци за бъдещи изследвания.

Във връзка с дисертационния труд Надежда Михайлова-Георгиева представя: **три пълнотекстови публикации**, като и в трите е първи или самостоятелен автор.

Автореферат: Авторефератът е написан на 86 страници, структуриран е според изискванията, като синтезира основните резултати, постигнати в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд има безспорни теоретико-познавателни, методологични и практико-приложни резултати, които са оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Варна. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника на МУ – Варна за приложение на ЗРАСРБ. Дисертационният труд показва, че докторантът Надежда Михайлова-Георгиева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения и демонстрира качества за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Това ми дава основание убедено да дам своята **положителна оценка** за научните изследвания в дисертационния труд на Надежда Михайлова-Георгиева с научен ръководител проф. д-р Клара Докова, дм.

Предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „**доктор**“ на **Надежда Михайлова-Георгиева** в докторска програма по специалността „**Управление на общественото здраве**“, професионално направление 7.4 „Обществено здраве“, област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт.

24.04.2024 г.

гр. Варна

Изготвил становището:

доц. д-р Десислава Ванкова, дмн

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679